ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ALBERTO TRABUCCHI της 18ης Σεπτεμβρίου 1975 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Η χήρα ιταλού εργαζόμενου, ο οποίος είχε διακινηθεί στη Γαλλία, όπου και απεβίωσε, κατόπιν εργατικού ατυχήματος, και η οποία εξακολουθεί να κατοικεί σ' αυτή τη χώρα με τέσσερα συντηρούμενα ανήλικα τέκνα, ζήτησε να επωφεληθεί της εκπτώσεως που χορηγεί η SOCIÉTÉ NATIONALE DES CHEMINS DE FER, βάσει του νόμου της 29ης Οκτωβρίου 1921 στις οικογένειες με τρία ή περισσότερα ανήλικα συντηρούμενα τέκνα. Αυτή η αίτηση απορρίφθηκε για το μόνο λόγο ότι η αιτούσα δεν έχει τη γαλλική ιθαγένεια.

Το COUR D'APPEL του Παρισιού, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η μεταξύ της χήρας του εργαζόμενου και της SNCF δίκη, υπέβαλε στο Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα με το οποίο ερωτά αν το δελτίο εκπτώσεων που η SNCF χορηγεί στους πολύτεκνους συνιστά για τους εργαζόμενους των κρατών μελών κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 7 του κανονισμού του Συμβουλίου 1612/68 της 15ης Οκτωβρίου 1968.

Με την απόφασή του της 8ης Νοεμβρίου 1973, κατά της οποίας ασκήθηκε έφεση ενώπιον του COUR D'APPEL, το TRIBUNAL DE GRANDE INSTANCE του Παρισιού είχε κρίνει ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν επέβαλε την επέκταση στους ξένους υπηκόους του δικαιώματος να λάβουν το δελτίο εκπτώσεων επί των εισιτηρίων σιδηροδρόμου, που χορηγείται στους πολύτεκνους, λόγω του ότι δεν αποτελεί πλεονέκτημα συνδεδεμένο ειδικά με την ιδιότητα του εργαζόμενου. Είχε αποκλείσει τη δυνατότητα ευρείας ερμηνείας του άρθρου 7 του κανονισμού 1612, στηριζόμενο στο γεγονός ότι η Συνθήκη ΕΟΚ δεν αποτελεί παρά συμφωνία αρχής, η οποία έχει ανάγκη επί κάθε σημείου της θέσπισης εκτελεστικών κανόνων και που, εν πάση περιπτώσει, λόγω του προορισμού της, δεν αφορούσε παρά τα παρεχόμενα στους υπηκόους των κρατών μελών πλεονεκτήματα στο πλαίσιο ή σε συνάρτηση με μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη. Μια τέτοια συνθήκη δεν μπορεί να εμποδίζει ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη να παρέχει στους υπηκόους του, εργαζόμενους ή όχι, πλεονεκτήματα συνδεδεμένα με τις ιδιότητές τους.

Το COUR D'APPEL, που υπέβαλε το προαναφερόμενο ερώτημα, φαίνεται να έχει αμφιβολίες ως προς την ορθότητα λύσεως ερειδόμενης σ' αυτές τις σκέψεις.

2. Το Δικαστήριο πρέπει τώρα να δώσει ουσιαστική κατεύθυνση προς διασαφήνιση

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

της ερμηνείας ενόψει της εφαρμογής των πραγματικών εγγυήσεων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Πράγματι, η υπό κρίση υπόθεση μας οδηγεί στον ορισμό των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που πρέπει να επεκτείνονται στους διακινούμενους στο εσωτερικό της Κοινότητας εργαζόμενους. Μας παρέχει την ευκαιρία να διατυπώσουμε ακριβέστερα τη σκέψη μιας νομολογίας που αναπτύσσεται μετά από την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 1969, που εκδόθηκε στην υπόθεση 15/69 (UGLIOLA, RECUEIL 1969, σ. 368), και μέχρι της πρόσφατης απόφασης του Δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε στην υπόθεση 20/75 (D'AMICO). Ενώπιον θέσεων που, εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσαν να φανούν ότι εμπνέονται από διαφορετικές τάσεις, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί το πραγματικό περιεχόμενο της αρχής που καθιερώνεται με την τρίτη σκέψη της απόφασης UGLIOLA, η οποία και αυτή αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7 του κανονισμού 1612 του Συμβουλίου και στην οποία το Δικαστήριο, αναφερόμενο στο άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΟΚ, απεφάνθη ότι «το δίκαιο κάθε κράτους μέλους πρέπει να διασφαλίζει στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών που απασχολούνται στο έδαφός του το σύνολο των πλεονεκτημάτων τα οποία παρέχει στους ίδιους τους υπηκόους του».

Το κοινωνικό κοινοτικό δίκαιο, είτε αφορά άμεσα την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, όπως ακριβώς συμβαίνει με τον κανονισμό 1612 είτε αφορά έμμεσα την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων όπως συμβαίνει με την κανονιστική ρύθμιση περί συντονισμού των νομοθεσιών κοινωνικής ασφαλίσεως, αποτελεί οργανικό σύνολο, που αποβλέπει στους ίδιους γενικούς σκοπούς και, κατά συνέπεια, στηρίζεται σε ενιαίες αρχές. Η νομολογία του Δικαστηρίου των τελευταίων ετών, σύμφωνα με τις προτάσεις των γενικών εισαγγελέων, αφήνει να διαφανεί εξέλιξη στηριζόμενη στην ανάγκη πραγματοποιήσεως της πλήρους ισότητας μεταχειρίσεως του κοινοτικού εργαζόμενου με τους υπηκόους του κράτους στο οποίο διακινείται. Υπενθυμίζω, σχετικώς, ότι ήδη στην υπόθεση 76/72 (MICHEL S.) ο γενικός εισαγγελέας MAYRAS είχε αναφέρει ότι η γενική οικονομία του κανονισμού 1612/68 και το πνεύμα που τον διακρίνει δεν μπορούν παρά να οδηγήσουν στην αναγνώριση ότι η έκφραση «κοινωνικά πλεονεκτήματα» έχει το ευρύτερο δυνατό περιεχόμενο (RECUEIL 1973, σ. 468). Στις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση 7/75 (σύζυγοι F.) σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού 1408/71, είχα παρατηρήσει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου έχει, στην ουσία, υπερβεί το κριτήριο της ανάγκης ειδικού συνδέσμου μεταξύ της κοινωνικής παροχής και της σχέσεως εργασίας. Η απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουνίου 1975 φαίνεται ότι ενισχύει αυτή την παρατήρηση.

Υπό το φως αυτής της τάσεως της νομολογίας, που ανταποκρίνεται σε απαιτήσεις τις οποίες η λογική του κοινοτικού συστήματος τείνει να ικανοποιήσει, στην προκειμένη περίπτωση μπορεί να ακολουθηθούν δύο δρόμοι. Ο ένας, ευρύτερος, που ασφαλώς δεσμεύει πολύ, είναι ο υποδεικνυόμενος από την Επιτροπή που επικαλείται απευθείας το άρθρο 7 της Συνθήκης για να εξαλείψει κάθε διαφοροποίηση εθνικού χαρακτήρα μεταξύ των κοινοτικών εργαζομένων. Ο άλλος, πιο περιορισμένος, αναφέρεται με μεγαλύτερη ακρίβεια στο άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου. Οι δύο αυτοί δρόμοι είναι ικανοί να καταλήξουν στο ίδιο αποτέλεσμα. Προκειμένου όμως να μην απομακρυνθώ από το ειδικό ερώτημα που υπέβαλε το COUR D'APPEL του Παρισιού, προτιμώ, ωστόσο, να διεξαγάγω τη συζήτηση βάσει του προαναφερθέντος κανονισμού, χωρίς εντούτοις να λησμονώ την ύπαρξη της θεμελιώδους αρχής του άρθρου 7 της Συνθήκης.

Το άρθρο 7, παράγραφος 2 του κανονισμού 1612 του Συμβουλίου ορίζει ότι ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους απολαύ-

ει στο έδαφος των άλλων κρατών μελών των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζόμενους. Πρόκειται, επομένως, πρώτον, περί του αν ένα πλεονέκτημα, όπως το προβλεπόμενο από την εν λόγω εθνική νομοθεσία, περιλαμβάνεται στην έννοια των κοινωνικών πλεονεκτημάτων που αναφέρει αυτός ο κανόνας· και, δεύτερον, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν τα μέλη της οικογένειας εργαζόμενου έχουν και αυτά το δικαίωμα να απολαύουν αυτών των πλεονεκτημάτων.

Το πλεονέκτημα για το οποίο πρόκειται θεσπίστηκε στη Γαλλία με το νόμο της 28ης Οκτωβρίου 1921, κατ' εφαρμογή γενικής πολιτικής προοριζόμενης να ευνοήσει την εθνική δημογραφική ανάπτυξη. Εντούτοις, σήμερα, δυνάμει του διατάγματος της 24ης Ιανουαρίου 1956, οι διατάξεις περί χορηγήσεως των τιμών των σιδηροδρομικών εισιτηρίων υπέρ των πολυτέκνων περιλαμβάνονται στον κώδικα οικογενείας και κοινωνικής αρωγής υπό τον τίτλο I («κοινωνική προστασία της οικογένειας»), κεφάλαιο II («υλική προστασία της οικογένειας»), τμήμα I («γενικοί τρόποι αντισταθμίσεως των οικογενειακών βαρών»). Το άρθρο 20 του εν λόγω κειμένου προβλέπει αυτές τις εκπτώσεις «για να βοηθήσει τις οικογένειες να αναθρέψουν τα τέκνα τους».

Επομένως, προκύπτει από αυτό το κείμενο ότι, πράγματι, το εξεταζόμενο πλεονέκτημα έχει σαν άμεσο σκοπό την αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών και η συγκεκριμένη εξήγηση της αρχικής του έννοιας ανευρίσκεται στη βούληση να αποφευχθεί ώστε οι αυξήσεις των εισιτηρίων να επιβαρύνουν πολύ τις οικογένειες, των οποίων τα τέκνα αποτελούν μεγαλύτερο βάρος. Πρόκειται αναμφιβόλως περί κοινωνικού πλεονεκτήματος του οποίου, εν πάση περιπτώσει, ο ενδεχόμενος σύνδεσμος με πολιτική δημογραφικής αναπτύξεως, έστω και αν είναι πραγματικός, δεν είναι ικανός να του αφαιρέσει τον προεξάρχοντα χαρακτήρα «αντισταθμίσεως των οικογενειακών βαρών», όπως ορίζει ο τίτλος του τμήματος όπου περιλαμβάνεται το προαναφερθέν άρθρο 20 του κώδικα οικογένειας και κοινωνικής αρωγής.

Γι' αυτό το λόγο πρέπει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 2, να αναγνωριστεί στο διακινούμενο εργαζόμενο το δικαίωμα να του παρασχεθεί και αυτό το κοινωνικό πλεονέκτημα, υπό τους ίδιους όρους όπως και στους ημεδαπούς εργαζόμενους, χωρίς η έλλειψη συνδέσμου μεταξύ της χορήγησής του στους ημεδαπούς και της ιδιότητας του εργαζομένου να μπορεί να παρεμβάλει εμπόδιο.

Στην εκδοθείσα επί της υποθέσεως 76/72 (MICHEL S., RECUEIL 1973, σ. 463) απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε, πράγματι, με τη σκέψη 9, ότι τα πλεονεκτήματα του άρθρου 7 είναι εκείνα που, συνδεόμενα με την απασχόληση, πρέπει να παραχωρούνται στους ίδιους τους εργαζόμενους, ενώ τα πλεονεκτήματα που προορίζονται για τα μέλη της οικογένειάς τους αντιστρόφως αποκλείονται από την εφαρμογή του άρθρου 7. Στο μέτρο που αυτή η σκέψη αναφέρεται στο σύνδεσμο μεταξύ των πλεονεκτημάτων του άρθρου 7 και της σχέσεως εργασίας, θα μπορούσε να φανεί ότι είναι ικανή να παράσχει αρνητική απάντηση στο ερώτημα, το οποίο εξετάζεται στην υπό κρίση υπόθεση, σχετικά με την εφαρμογή του εν λόγω πλεονεκτήματος στο διακινούμενο εργαζόμενο, όταν ο εθνικός νόμος που πρόκειται να εφαρμοστεί δεν συνδέει την παροχή, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, με σχέση εργασίας.

Γι' αυτό ίσως το λόγο η Επιτροπή επιδίωξε να στηρίξει το δικαίωμα του διακινούμενου εργαζόμενου και των μελών της οικογένειάς του, να τους χορηγηθεί το δελτίο εκπτώσεων επί των σιδηροδρομικών εισιτη-

ρίων που χορηγεί η SNCF στους πολύτεκνους, αποκλειστικώς στη γενική απαγόρευση διακρίσεων που καθιερώνει το άρθρο 7 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Εντούτοις, θεωρώ ότι η σκέψη της αποφάσεως 76/72, παρόλον ότι εκφράζεται με ίσως πολύ γενικό τρόπο, πρέπει να αναφέρεται κυρίως στο τμήμα του άρθρου 7 του κανονισμού 1612/68 που θα μπορούσε να ενέχει άμεση σημασία για το χαρακτηρισμό της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την οποία η ερμηνεία του κοινοτικού κανόνα, ήτοι της παραγράφου 3, είχε ζητηθεί σ' εκείνη την υπόθεση. Πράγματι, το αντικείμενο της εν λόγω διαφοράς ήταν η εφαρμογή βελγικού νόμου που προέβλεπε παροχές για να επιτρέψει στους μειονεκτούντες να επανακτήσουν την ικανότητά τους προς απασχόληση. Επρόκειτο, επομένως, περί παροχής η οποία, λόγω της φύσεως και του σκοπού της, ήταν συνδεδεμένη με τη σχέση εργασίας, ακόμα και αν αυτή η σχέση δεν ήταν αναγκαστικά πραγματική, όπως στην περίπτωση εργαζόμενου του οποίου ατύχημα ή ασθένεια κατέστησε ανίκανο να εκτελεί την προηγούμενη εργασία του και τον υποχρεώνει να αποκτήσει νέα προσόντα για άλλη δραστηριότητα.

Ακόμα και στην περίπτωση των παροχών που αναφέρει η παράγραφος 3, ο σύνδεσμός τους με τη σχέση εργασίας δεν πρέπει, επομένως, να νοείται υπό στενή έννοια: αρκεί πιθανός σύνδεσμος. Ο σύνδεσμος με τη σχέση εργασίας γίνεται αναγκαστικά πιο χαλαρός στην περίπτωση των προβλεπόμενων από την παράγραφο 2 του άρθρου 7 πλεονεκτημάτων.

Πράγματι, θα ήταν δύσκολο, για παράδειγμα, να περιοριστεί η εφαρμογή της αρχής της φορολογικής ισότητας που καθιερώνει αυτός ο κανόνας σε μόνους τους φόρους εισοδήματος που προκύπτουν άμεσα από την εργασία και να αποκλειστεί αντιθέτως η εφαρμογή της στους οικογενειακούς φόρους ή τους φόρους επί κεφαλαίων που ο ίδιος ο εργαζόμενος συγκέντρωσε ή επί αγαθών που απέκτησε με το προϊόν της εργασίας τους.

Ο σύνδεσμος με τη σχέση εργασίας που δέχθηκε κατά γενικό τρόπο το Δικαστήριο σχετικά με το άρθρο 7 δεν μπορεί να σημαίνει άλλο τίποτα παρά μόνο αναφορά στην ιδιότητα του μισθωτού εργαζόμενου, ενεστώσα ή παρελθούσα, του κατοίκου ενός κράτους μέλους που κατοικεί σε άλλο κράτος, ως προϋπόθεση για να έχει δικαίωμα στα ίδια κοινωνικά και φορολογικά πλεονεκτήματα όπως και οι ημεδαποί.

Κατ' αυτή την έννοια, η διάκριση μεταξύ των πλεονεκτημάτων που χορηγούνται στον εργαζόμενο και προβλέπονται από αυτό τον κανόνα καθώς και από τα άρθρα 8 και 9, και των πλεονεκτημάτων που χορηγούνται στα μέλη της οικογένειάς του που προβλέπονται, αντιστρόφως, από τα άρθρα 10 έως 12, είναι δικαιολογημένη. Αλλά, όπως ελέχθη, πρόκειται περί υποδιαιρέσεως της ύλης, η οποία δεν πρέπει να νοείται κατά πολύ αυστηρή έννοια· και, για παράδειγμα, προκειμένου περί των πλεονεκτημάτων στον τομέα της στέγης, που προβλέπει το άρθρο 9, είναι λογική η σκέψη ότι τα μέλη της οικογένειας του εργαζόμενου που έχουν το δικαίωμα να εγκατασταθούν μαζί του στο κράτος υποδοχής, πρέπει επίσης να απολαύουν αυτών των πλεονεκτημάτων και ότι θα συνεχίσουν ενδεχομένως, ειδικότερα η χήρα και τα τέκνα, να απολαύουν αυτού του δικαιώματος ακόμα και στην περίπτωση θανάτου του εργαζόμενου.

Στη σκέψη του εθνικού νομοθέτη, το Δικαστήριο υπερέβη σαφώς, τον άμεσο σύνδεσμο μεταξύ ορισμένων κοινωνικών πλεονεκτημάτων που ο εθνικός νομοθέτης χορήγησε στους ημεδαπούς και της ιδιότητας του μισθωτού εργαζόμενου, για την εφαρ-

μογή του κανονισμού 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους διακινούμενους εργαζόμενους. Η ίδια αναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου, που εκδόθηκε στην υπόθεση 7/75 (σύζυγοι F.), στις 17 Ιουνίου 1975, αναγνωρίζει το δικαίωμα των τέκνων του διακινούμενου εργαζόμενου επί των πλεονεκτημάτων που η εθνική νομοθεσία προβλέπει υπέρ των ημεδαπών, ανεξαρτήτως της ιδιότητας του εργαζόμενου και, επομένως, της υπάρξεως μισθωτής σχέσεως εργασίας. Εφόσον μπόρεσε να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα, στον τομέα της εφαρμογής της κανονιστικής ρυθμίσεως περί κοινωνικής ασφαλίσεως που, δυνάμει του άρθρου 51 της Συνθήκης, θεσπίστηκε κυρίως σε συνάρτηση με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, δεν υφίσταται λόγος να γίνει δεκτή διαφορετική αρχή για την εφαρμογή του κανονισμού 1612/68 που αφορά ακόμα αμεσότερα αυτή την ελεύθερη κυκλοφορία. Παρόλον ότι οι δύο κανονισμοί αφορούν εν μέρει διαφορετικά πεδία σε σχέση με διακεκριμένες εθνικές νομοθεσίες είδαμε ότι οι σκοποί τους είναι κοινοί. Υπενθυμίζω, ειδικότερα, ότι ένας από τους σκοπούς του κανονισμού 1612/68, πάντοτε σε συνάρτηση με την πραγματική εφαρμογή του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας, συνίσταται στο να διασφαλίζει, από νομική όσο και από πραγματική άποψη, την ίση μεταχείριση του εργαζομένου, ακόμα και όσον αφορά το δικαίωμά του να καλέσει πλησίον του την οικογένειά του και τους όρους εντάξεως αυτής στην κοινωνία της χώρας υποδοχής.

3. Έχοντας, επομένως, αποδείξει ότι το εν λόγω πλεονέκτημα κατατάσσεται στην κατηγορία των κοινωνικών πλεονεκτημάτων του άρθρου 7, παράγραφος 2 του κανονισμού 1612/68 και ότι, κατά συνέπεια, ο εργαζόμενος έχει το δικαίωμα να το αποκτήσει, πρέπει, τώρα να εξετάσω αν, βάσει αυτού του κανόνα, τα μέλη της οικογένειας του εργαζόμενου έχουν και αυτά το ίδιο δικαίωμα.

Επ' αυτού επίσης του σημείου, η προαναφερθείσα παρατήρηση της ένατης σκέψης της αποφάσεως MICHEL S. φαίνεται να οδηγεί σε αρνητική απάντηση. Αλλά, ακόμα και όσον αφορά τον καθορισμό του βαθμού αποκλεισμού των μελών της οικογένειας του εργαζόμενου από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, δεν μπορεί να παροραθεί το γεγονός ότι, σ' αυτή την απόφαση, το Δικαστήριο είχε κυρίως υπόψη τη διάταξη της παραγράφου 3, η οποία προβλέπει, υπέρ του εργαζόμενου, παροχές της ίδιας φύσεως με τις χορηγούμενες ρητώς, υπέρ των μελών της οικογένειάς του, με το άρθρο 12 του ίδιου κανονισμού.

Γι' αυτό το λόγο, ενώπιον της τελευταίας αυτής διατάξεως, που εφαρμοζόταν ειδικά στην περίπτωση η οποία είχε υποβληθεί στον εθνικό δικαστή, που ζήτησε την έκδοση της προδικαστικής αποφάσεως, το Δικαστήριο δεν μπορούσε παρά να αποκλείσει τη σύγχρονη εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 7 σε μια τέτοια περίπτωση.

Εντούτοις, μ' αυτή την προοπτική, η απόφαση του Δικαστηρίου να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 7 στα μέλη της οικογένειας των εργαζομένων πρέπει να νοείται ως αναφερόμενη αποκλειστικώς στη διάταξη της παραγράφου 3 αυτού του άρθρου στο μέτρο που, σχετικά ακριβώς με τα μέλη της οικογένειας του εργαζόμενου, το ίδιο θέμα διέπεται ήδη από άλλη διάταξη.

Όπως και στο προαναφερόμενο παράδειγμα, το δικαίωμα επί ίσων πλεονεκτημάτων στον τομέα της στέγης δεν μπορεί παρά να αφορά επίσης τα μέλη της οικογένειας του εργαζόμενου, παρόλον ότι το άρθρο 9 που διέπει αυτό το θέμα βρίσκεται μεταξύ των διατάξεων οι οποίες αφορούν άμεσα τον εργαζόμενο και όχι ειδικά τα μέλη της οικογένειάς του, έτσι και η διάταξη του άρ-

θρου 7, παράγραφος 2, περί ίσων δικαιωμάτων του εργαζόμενου στο θέμα των κοινωνικών πλεονεκτημάτων δεν πρέπει αναγκαστικά να ερμηνευτεί ότι περιορίζεται αυστηρά στο πρόσωπο του εργαζόμενου. Εφόσον αναγνωριστεί ότι το πλεονέκτημα του δελτίου μειώσεων επί των τιμών των σιδηροδρομικών εισιτηρίων ανήκει στο διακινούμενο εργαζόμενο, υπήκοο άλλου κράτους μέλους, διότι πρόκειται περί κοινωνικού πλεονεκτήματος συνδεδεμένου με τα οικογενειακά βάρη, αναγκαστικά προκύπτει από αυτή την αναγνώριση, λόγω της ίδιας της φύσεως του πλεονεκτήματος, των προϋποθέσεων χορηγήσεως και του τρόπου με τον οποίο συγκεκριμενοποιείται, ότι και τα μέλη της οικογένειας του εργαζόμενου έχουν το ίδιο δικαίωμα· διότι το πλεονέκτημα για τον εργαζόμενο συνίσταται ακριβώς σε ελάφρυνση των οικογενειακών βαρών με την παρεχόμενη δυνατότητα κατά το πνεύμα του νόμου, στον αρχηγό πολύτεκνης οικογένειας να απολαύει της μειώσεως επί των τιμών των σιδηροδρομικών εισιτηρίων και για τη σύζυγο καθώς και για τα συντηρούμενα τέκνα του.

Πράγματι, όπως προκύπτει από τη ρητή διάταξη του άρθρου 20 του κώδικα οικογενείας και κοινωνικής αρωγής, το εν λόγω πλεονέκτημα επί των τιμών των σιδηροδρομικών εισιτηρίων χορηγείται «για να βοηθηθούν οι οικογένειες να αναθρέψουν τα τέκνα τους». Πρόκειται, επομένως, περί κοινωνικού πλεονεκτήματος που χορηγείται σε εκείνον που υφίσταται άμεσα το βάρος της οικογένειας επί του οικονομικού πεδίου. Το πλεονέκτημα που χορηγείται στον εργαζόμενο δεν διαχωρίζεται από το δικαίωμα που αναγνωρίζεται στην οικογένειά του. Προσθέτω, τέλος, σαν σημαντικό επιχείρημα, ότι, όταν γίνεται λόγος περί οικογένειας και πλεονεκτήματος, αυτοί οι όροι σχεδόν ταυτίζονται· η ύπαρξη της πολύτεκνης οικογένειας συνιστά την προϋπόθεση χορηγήσεως του πλεονεκτήματος και, εξάλλου, οι άμεσοι δικαιούχοι είναι τα μέλη της ίδιας της οικογένειας, σε καθένα από τα οποία χορηγείται έγγραφο που αποτελεί τον τίτλο για να επιτύχει το εν λόγω πλεονέκτημα.

Αλλά στην προκειμένη περίπτωση, όταν υποβλήθηκε η αίτηση χορηγήσεως αυτού του πλεονεκτήματος, ο εργαζόμενος είχε ήδη αποβιώσει. Αυτό το γεγονός μπορεί άραγε να δικαιολογήσει τη μη αναγνώριση του δικαιώματος των μελών της οικογενείας να αποκτήσουν αυτό το πλεονέκτημα; Αν ο εργαζόμενος είχε αποβιώσει αφού είχε αρχίσει να απολαύει αυτού του πλεονεκτήματος, η χήρα και τα τέκνα του θα έπρεπε να συνεχίσουν να απολαύουν του πλεονεκτήματος, εφόσον, όπως είδαμε, το πλεονέκτημα δεν συνδέεται στενά με την πραγματική ύπαρξη σχέσεως εργασίας, αλλά είναι κυρίως κοινωνικό πλεονέκτημα προοριζόμενο να βοηθήσει τις πολύτεκνες οικογένειες· οι οικονομικές ανάγκες που συνδέονται με τη μόρφωση των τέκνων δεν παύουν ωστόσο με το θάνατο του αρχηγού της οικογένειας που είχε την ιδιότητα του εργαζόμενου.

Αν αυτό συμβαίνει, δεν βλέπω πώς το δικαίωμα επ' αυτού του ιδίου πλεονεκτήματος μπορεί να μην αναγνωριστεί στη χήρα και στα τέκνα που δεν είχαν ακόμα επωφεληθεί πριν από το θάνατο του εργαζόμενου. Το δικαίωμα που τα μέλη της οικογένειας έχουν να παραμείνουν στο έδαφος του κράτους υποδοχής, ακόμα και μετά τη λήξη της σχέσεως εργασίας του αρχηγού της οικογένειας, συνεπάγεται ότι και σ' αυτό ακόμα το χρονικό σημείο, μπορούν να απολαύουν των δικαιωμάτων τα οποία, χωρίς να είναι στενά συνδεδεμένα με τη σχέση εργασίας, τους αναγνωρίζονταν προηγουμένως, δυνάμει του εξεταζόμενου άρθρου 7, ακόμα και αν αυτό δεν συμβαίνει παρά σαν συνέπεια της ιδιότητας του εργαζόμενου του αρχηγού της οικογένειας.

Εν συμπεράσματι, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει, στο υποβληθέν από το COUR D'APPEL του Παρισιού ερώτημα, αποφαινόμενο ότι η χορήγηση δελτίου εκπτώσεων επί των τιμών των σιδηροδρομικών εισιτηρίων, που προβλέπεται από το εθνικό νόμο υπέρ πολυτέκνων οικογενειών, συνιστά κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου 1612/68.